

गोदावरी नगरपालिका

स्थानीय उद्योग दर्ता, संचालन, व्यवस्थापन र नियमन सम्बन्धी विधेयक २०७७

प्रस्तावना:

लघु, घरेलु र साना उद्योगको दर्ता नविकरण, खारेजी, नियमन प्रवर्द्धन र व्यवस्थापन संघीय तथा प्रदेश कानूनमा व्यवस्था भए बमोजिम स्थानीय तहले गर्ने सक्ने अधिकार भएकोले सो कानुनी व्यवस्थाको कार्यान्वयनको लागि स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ को दफा १०२ को अधिकार प्रयोग गरी गोदावरी नगरपालिकाको नगर सभाले यो ऐन बनाएको छ ।

परिच्छेद - १

प्रारम्भिक

१. **संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ :** (१) यस ऐनको नाम “गोदावरी नगरपालिकाको स्थानीय उद्योग दर्ता, संचालन, व्यवस्थापन र नियमन सम्बन्धी विधेयक २०७७ ” रहेको छ ।

(२) यो ऐन नगर सभाबाट स्वीकृति भई स्थानीय राजपत्रमा प्रकाशित भएको मिति देखि लागु हुनेछ ।

२. **परिभाषा:** विषय वा प्रसंगले अर्को अर्थ नलागेमा यस ऐनमा,

(क) “उद्योग नियमन शाखा” भन्नाले नगरपालिकाको स्थानीय उद्योग सम्बन्धी विषय हेर्ने शाखा वा इकाईलाई सम्झनु पर्दछ ।

(ख) “कार्यपालिका” भन्नाले गोदावरी नगरपालिकाको कार्यपालिकालाई सम्झनु पर्दछ।

(ग) “घरेलु उद्योग” भन्नाले दफा ६ को उपदफा (१) खण्ड(ख) बमोजिमको उद्योगलाई सम्झनु पर्दछ ।

(घ) “तोकिएको” वा “तोकिए बमोजिम” भन्नाले यस ऐन अन्तर्गत बनेका नियममा तोकिएको वा तोकिएको बमोजिम सम्झनु पर्दछ ।

(ङ) “नगरपालिका” भन्नाले गोदावरी नगरपालिकालाई सम्झनु पर्दछ।

(च) “प्रमुख” भन्नाले नगर प्रमुखलाई सम्झनु पर्दछ ।

- (छ) “प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत” भन्नाले नगरपालिकाको प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतलाई जनाउँछ ।
- (ज) “लघुउद्यम” भन्नाले दफा १६ को उपदफा (१) खण्ड(क) बमोजिमको उद्योगलाई सम्झनु पर्दछ ।
- (झ) “वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन” भन्नाले कुनै प्रस्तावको कार्यन्वयन गर्दा सो प्रस्तावले वातावरणमा उल्लेखनीय प्रतिकूल प्रभाव पार्ने वा नपार्ने सम्बन्धमा यकिन गर्नुको साथै त्यस्तो प्रभावलाई कुनै उपायबाट निराकरण वा न्यूनीकरण गर्नका लागि अबलम्बन गरिने उपायको सम्बन्धमा विस्तृत रूपमा गरिने अध्ययन तथा मूल्यांकन सम्झनु पर्छ ।
- (ञ) “स्थानीय उद्योग” भन्नाले स्थानीय तहले दर्ता, व्यवस्थापन र नियमन गर्ने उद्योगलाई जनाउँछ । सो शब्दले स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ मा उल्लेखित लघु, घरेलु तथा साना उद्योगलाई रसंघीय तथा प्रदेश कानूनले स्थानीय तहले दर्ता, व्यवस्थापन र नियमन गर्ने भनि तोकेको उद्योगलाई समेत जनाउँछ ।
- (ट) “समिति” भन्नालेदफा २८ बमोजिमको स्थानीय उद्योग प्रवर्द्धन समिति सम्झनु पर्छ ।
- (ठ) “साना उद्योग” भन्नाले दफा १६ को उपदफा (१) खण्ड (ग) बमोजिमको उद्योगलाई सम्झनु पर्दछ ।

परिच्छेद - २

स्थानीय उद्योग दर्ता र नियमन

३. उद्योगदर्ता गर्नुपर्ने:

- (१) नगरपालिकाभित्र स्थानीय उद्योगको स्थापना वा संचालन गर्नका लागि यस ऐन बमोजिम दर्ता नगराई सञ्चालन गर्न वा गराउन हुँदैन ।
- (२) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि यो ऐन प्रारम्भ हुँदाका बखत प्रचलित औद्योगिक व्यवसाय सम्बन्धी कानून बमोजिम दर्ता भइ नगरपालिकाभित्र सञ्चालनमा रहेका स्थानीय उद्योगय ऐन बमोजिम स्वतः दर्ता भएको मानिनेछ ।
- (३) उपदफा(३) बमोजिम संचालनमा रहेका उद्योगले यो ऐन प्रारम्भ भएको मितिले ६ महिनाभित्र उद्योग नियमन शाखामा अभिलेख गरी अद्यावधिक अद्यावधिक गर्नु पर्नेछ ।
- (४) उपदफा(२) बमोजिम दर्ता भएको उद्योगले नविकरण गराउन उद्योग नियमन शाखामा निवेदन दिनु पर्ने छ ।

४. उद्योग दर्ता गर्न निवेदन दिनुपर्ने :

(१) यस ऐन बमोजिम उद्योग स्थापना गर्न चाहने व्यक्तिले देहाय बमोजिमको विवरण कागजात सहित तोकिएको ढाँचामा उद्योग नियमन शाखा समक्ष निवेदन दिनु पर्नेछ :-

(क) नेपाली नागरिकताको प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि वा विदेशी नागरिक भए राहदानीको प्रतिलिपि,

(ख) निवेदक फर्म वा कम्पनि भएमा फर्म वा कम्पनि दर्ता प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि,

(ग) उद्योग रहने स्थानको नक्सांकन सहितको विवरण,

(घ) निवेदन दिन प्रतिनिधि नियुक्त गरेको भए सोको अख्तियारी पत्र,

(ङ) साभेदारी उद्योग स्थापना गर्न चाहेको भए साभेदार बीच भएको सम्झौताको प्रतिलिपि,

(च) उद्योग स्थापना गर्ने नगरपालिकाको सम्बन्धित वडाको सिफारिस,

(छ) तोकिएको अन्य आवश्यक कागजात ।

(२) उपदफा(१) बमोजिम निवेदन दिँदा उद्योगनियमन शाखाले निर्धारण गरे बमोजिम विधुतीय माध्यमबाट समेत दिन सकिनेछ ।

५. उद्योगदर्ताको सिफारिस लिनुपर्ने :-

(१) स्थानीय उद्योग बाहेक अन्य उद्योग नगरपालिका भित्र दर्ता र संचालन गर्न चाहेमा त्यस्तो उद्योगले उद्योग दर्ता गर्ने निकायले तोकेको कागजात सहित उद्योग नियमन शाखामा सिफारिसका लागि तोकिए बमोजिम निवेदन दिनुपर्नेछ ।

(२) उपदफा(१) बमोजिम निवेदन परेमा कार्यपालिकाले तोकिए बमोजिम सिफारिस गर्न सक्नेछ ।

६. उद्योग दर्ताको प्रमाणपत्र दिनुपर्ने :

(१) दफा ४ बमोजिम उद्योग दर्ताका लागि परेको निवेदन जाँचबुझ गर्दा आवश्यक विवरण तथा कागजात पूरा भएको देखिएमा निवेदन परेको पन्ध्र दिनभित्र उद्योग नियमन शाखाले निवेदन माग भए बमोजिमको उद्योग दर्ता गरी तोकिए बमोजिमको ढाँचामा निवेदकलाई उद्योग दर्ताको प्रमाणपत्र दिनु पर्नेछ ।

(२) उपदफा(१) बमोजिम निवेदन जाँच बुझ गर्दा थप विवरण वा कागजात आवश्यक देखिएमा सात दिनभित्र उद्योग नियमन शाखाले निवेदकलाई पेश गर्न लगाउन सक्नेछ ।

(३) उपदफा (२) बमोजिम माग गरेको विवरण वा कागजात निवेदकले पेश नगरेमा वा यो ऐन वा यस ऐन अन्तर्गत बनेको नियमावली बमोजिमको प्रक्रिया पुरा भएको नदेखिएमा उद्योग दर्ता गर्ने निकायले कारण खुलाई उद्योग दर्ताको निवेदन वा सिफारिस अस्वीकृत गर्न सक्नेछ र सोको जानकारी सम्बन्धित निवेदकलाई दिनु पर्नेछ ।

(४) उपदफा (१) बमोजिम उद्योग दर्ताको प्रमाणपत्र दिँदा अन्य कुराका अतिरिक्ति देहायका विवरणहरु समेत त्यस्तो प्रमाणपत्रमा खुलाउनु पर्नेछ;

(क) उद्योग दर्ताको प्रमाणपत्र जारी भएको मिति,

(ख) उद्योगले व्यवसायिक उत्पादन वा कारोवार प्रारम्भ गर्नुपर्ने अवधि,

(ग) उद्योगले पालना गर्नुपर्ने शर्तहरु,

(घ) उद्योगको प्रकृति अनुसार तोकिए बमोजिमका अन्य शर्तहरु ।

(५) उद्योग दर्ता गरेपछि प्रचलित कानून बमोजिम “वातावरणिय अध्ययन प्रतिवेदन” आवश्यक पर्ने भएमा सो कार्य सम्पन्न पछि मात्र उद्योग स्थापना, संचालन, व्यवसायिक उत्पादन वा कारोवार प्रारम्भ गर्नु पर्नेछ ।

(६) यस दफा बमोजिम दर्ता भएको उद्योगले उद्योग दर्ता गर्ने निकायले समय समयमा दिएको निर्देशन तथा दर्ता प्रमाणपत्रमा उल्लेखित शर्तहरुको पालना गर्नु पर्नेछ ।

७. वातावरणमा प्रतिकूल असरको निराकरण गर्नुपर्ने :

(१) उद्योग संचालनको क्रममा वातावरणमा पर्न सक्ने प्रतिकूल असरको निराकरण गर्ने जिम्मेवारी सम्बन्धित उद्योगको हुनेछ ।

(२) उद्योग नियमन शाखाले वातावरण लगायतका सम्बन्धमा दिएको निर्देशनको पालना गर्नु सम्बन्धित उद्योगको दायित्व हुनेछ ।

८. व्यवसायिक उत्पादन वा कारोवार प्रारम्भ गरेको जानकारी दिनुपर्ने:

(१) यस ऐन बमोजिम दर्ता भएको स्थानीय उद्योगले उद्योगदर्ता प्रमाणपत्रमा उल्लेख भएको अवधिभित्र उद्योग संचालन वा आफ्नो व्यवसायिक उत्पादन वा कारोवार प्रारम्भ गर्नु पर्नेछ र उद्योग नियमन शाखालाई तोकिए बमोजिमको ढाँचामा निवेदन दिई सोको जानकारी गराउनु पर्नेछ ।

(२) कुनै उद्योगले उपदफा(१) बमोजिमको अवधिभित्र निवेदन दिन नसकेको कारण खुलाई उद्योग दर्ता प्रमाणपत्र उल्लिखित अवधि समाप्त भएको मितिले १ महिनाभित्र त्यस्तो प्रमाणपत्रमा उल्लिखित अवधि बढाउनका लागि उद्योग नियमन शाखा समक्ष निवेदन दिन सक्नेछ । अनुमतिपत्र लिनु पर्ने बाहेकका यो ऐन लागु हुनु अगावै दर्ता भएका तथा यस अधि थपिएको म्याद भित्र समेत संचालन वा उत्पादन वा कारोवार

प्रारम्भ गर्न नसकेका अन्य उद्योगको हकमा समेत यो उपदफा प्रारम्भ भएको मितिले १ महिनाभित्र त्यस्तो निवेदन दिई सक्नु पर्नेछ ।

(३) उपदफा(२) बमोजिम निवेदन प्राप्त हुन आएमा र कारण मनासिब देखिएमा उद्योग नियमन शाखाले त्यस्तो उद्योगको संचालन वा व्यवसायिक उत्पादन वा कारोवार प्रारम्भ गर्ने अवधि तोकिए बमोजिम बढाउन सक्नेछ ।

(४) उपदफा (३) बमोजिम अवधि बढाउँदा उद्योग स्थापनाको लागि गर्नु पर्ने निर्माण लगायतको कामको प्रगति हेरी लघु उद्योगको हकमा पाँच हजार, घरेलु उद्योगको हकमा दश हजार र साना उद्योगको हकमा प्रति वर्ष पच्चीस हजारका दरले जरिवाना लिई उद्योग संचालन वा व्यवसायिक उत्पादन वा कारोवार प्रारम्भ गर्ने अवधि बढाउन सकिनेछ ।

(५) उपदफा (३) बमोजिम अवधि बढाइएकोमा सम्बन्धित उद्योगले सो अवधिभित्र उद्योगको संचालन वा आफ्नो व्यवसायिक उत्पादन वा कारोवार प्रारम्भ गर्नु पर्नेछ ।

(६) उपदफा (१) बमोजिमको अवधिभित्र उद्योग संचालन वा आफ्नो व्यवसायिक उत्पादन वा कारोवार प्रारम्भ नगरेमा वा उपदफा (२) बमोजिम अवधि बढाउन निवेदन नदिएमा वा उपदफा (३) बमोजिम बढाइएको अवधिभित्र पनि त्यस्तो उद्योगले उद्योग संचालन वा आफ्नो व्यवसायिक उत्पादन वा कारोवार प्रारम्भ नगरेमा त्यस्तो उद्योगको दर्ता प्रमाणपत्र स्वतः खारेज हुनेछ ।

(७) उपदफा (६) बमोजिम उद्योगको दर्ता प्रमाणपत्र खारेज भएमा उद्योग दर्ता गर्ने निकायको अभिलेखमा रहेको त्यस्तो उद्योगको दर्ता प्रमाणपत्रमा कारण खुलाई खारेज भएको व्यहोरा जनाउनु पर्नेछ, र सोको अभिलेख अद्यावधिक गर्नु पर्नेछ ।

९. अवधि थपको लागि निवेदन दिन सक्ने :

(१) कुनै उद्योगले उद्योग दर्ता प्रमाणपत्रमा उल्लेख भएको अवधिभित्र उद्योग संचालन वा आफ्नो व्यवसायिक उत्पादन वा कारोवार प्रारम्भ गर्न नसकी त्यस्तो अवधि बढाउनुपर्ने भएमा त्यसरी अवधि बढाउनुपर्ने आधार र कारण सहित उद्योग नियमन शाखा समक्ष निवेदन दिन सक्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम निवेदन परेमा उद्योग नियमन शाखाले प्राप्त निवेदनको सम्बन्धमा निवेदकबाट थप कुनै विवरण, कागजात वा जानकारी माग गर्नु पर्ने देखेमा सात दिनभित्र त्यस्तो विवरण, कागजात वा जानकारी माग गरी आवश्यक जाँच बुझ्न गर्न सक्नेछ ।

(३) उपदफा (२) बमोजिम जाँच बुझ गर्दा व्यहोरा मनासिब देखिएमा त्यस्तो विवरण, कागजात वा जानकारी प्राप्त भएको पन्ध्र दिनभित्र उद्योगको प्रकृति, उद्योग संचालनका लागि हालसम्म भएको प्रगति, अवधि थप गर्नु पर्ने औचित्य समेतको आधारमा उद्योग दर्ता प्रमाणपत्रमा उल्लेख भएको अवधिमा बढीमा एक वर्षको लागि त्यस्तो उद्योगको संचालन वा व्यवसायिक उत्पादन वा कारोवार प्रारम्भ गर्न अवधि थप गर्न सकिनेछ ।

१०. अनुगमन गर्ने :

(१) उद्योग नियमन शाखाले उद्योग दर्ता प्रमाणपत्रमा उल्लिखित शर्तहरूको पालना गरे नगरेको सम्बन्धमा उद्योगको नियमित अनुगमन गर्न सक्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको अनुगमनको शिलशिलामा सम्बन्धित उद्योगबाट कुनै जानकारी वा विवरण माग गर्न सकिनेछ।

(३) उपदफा (२) बमोजिमको जानकारी वा विवरण उपलब्ध गराउनु सम्बन्धित उद्योगको कर्तव्य हुनेछ ।

(४) उपदफा (३) बमोजिम प्राप्त भएको जानकारी वा विवरणबाट त्यस्तो उद्योग संचालनमा कुनै किसिमको समस्या भएको देखिएमा सम्बन्धित उद्योगसँग परामर्श गरी उद्योग नियमन शाखाले त्यस्तो उद्योगलाई आवश्यक सहयोग उपलब्ध गराउन सिफारिस वा समन्वय गर्न सक्नेछ ।

११. उद्योग स्थानान्तरणको लागि स्वीकृति लिनुपर्ने :

(१) कुनै एक ठाउँमा संचालन गर्ने गरी दर्ता भएको उद्योग कुनै कारणले अन्यत्र स्थानान्तरण गर्नु पर्ने भएमा सोको कारण खुलाई देहायका विवरण र कागज सहित तोकिए बमोजिमको ढाँचामा उद्योग नियमन शाखामा निवेदन दिनु पर्नेछ :-

(क) अघिल्लो आर्थिक वर्षको करचुक्ता प्रमाणपत्र,

(ख) अघिल्लो आर्थिक वर्षसम्मको लेखापरीक्षण प्रतिवेदन,

(ग) उद्योग स्थानान्तरण गर्ने सम्बन्धित वडाको सिफारिस,

(घ) वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन आवश्यक पर्ने भएमा सोको स्वीकृत प्रतिवेदन,

(ङ) उद्योग संचालन गर्दा ऐन वा प्रचलित कानून बमोजिम कुनै छुट, सुविधा वा सहूलियत प्रदान गरेको भए त्यस्तो निकायको सहमति ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम निवेदन प्राप्त भएपछि कारण मनासिब देखिएमा तोकिए बमोजिमको उद्योग स्थानान्तरणको लागि नगर प्रमुखले स्वीकृति दिन सक्नेछ ।

(३) उपदफा (१) बमोजिम प्राप्त निवेदन जाँच बुझ गर्दा उद्योग स्थानान्तरणको स्वीकृति दिन मनासिब नदेखिएमा उद्योग नियमन शाखाले सोको जानकारी सात दिनभित्र निवेदकलाई दिनु पर्नेछ ।

(४) उद्योग स्थानान्तरण सम्बन्धि अन्य व्यवस्था उद्योग नियमन शाखा र नगर कार्यपालिकाले निर्णय गरे बमोजिम हुनेछ।

१२. विवरण उपलब्ध गराउनुपर्ने:

(१) प्रत्येक उद्योगले व्यवसायिक उत्पादन वा कारोवार प्रारम्भ गरेपछि, देहाय बमोजिमको विवरण प्रत्येक आर्थिक वर्ष समाप्त भएको छ महिना भित्र उद्योग नियमन शाखा समक्ष पेश गर्नु पर्नेछ :-

(क) लेखापरीक्षण प्रतिवेदन,

(ख) अघिल्लो आर्थिक वर्षको कर चुक्ता प्रमाणपत्र,

(ग) स्वीकृत वा जडित क्षमता,

(घ) तोकिए बमोजिमको ढाँचामा तयार गरेको अद्यावधिक विवरण ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम पेश गर्नुपर्ने विवरण तोकिए बमोजिम विधुतीय माध्यमबाट समेत पेश गर्न सकिनेछ ।

(३) उपदफा (१) वा (२) बमोजिम विवरण वा कागजात प्राप्त भएपछि कार्यपालिकाले आफ्नो अभिलेख अद्यावधिक गरी सोको जानकारी सात दिनभित्र सम्बन्धित उद्योगलाई दिनु पर्नेछ ।

१३. उद्योगबन्द गरेमा जानकारी दिनुपर्ने :

यस ऐन बमोजिम दर्ता भएको उद्योगकुनै कारणले बन्द भएमा वा उद्योगको व्यवसायिक उत्पादन वा कारोवार स्थगन गरेमा त्यसरी बन्द वा स्थगन भएको मितिले सात दिनभित्र उद्योग नियमन शाखालाई तोकिए बमोजिम जानकारी दिनु पर्नेछ।

१४. उद्योगको दर्ता खारेजी गर्न निवेदन दिन सकिने:

(१) कुनै कारणले उद्योग संचालन गर्न नसकिने भएमा त्यस्तो उद्योगको दर्ता खारेजीको लागि उद्योग नियमन शाखा समक्ष देहाय बमोजिमको कागजात सहित तोकिएको ढाँचामा निवेदन दिन सकिनेछ:-

(क) मान्यता प्राप्त मूल्यांकन कर्ताबाट तयार गरिएको उद्योगको जायजैथा मूल्यांकन प्रतिवेदन,

(ख) उद्योगमा कार्यरत श्रमिक लगायतका सम्पूर्ण कर्मचारीको दायित्व फरफारक गरेको विवरण,

(ग) उद्योगको अन्य दायित्व फरफारक प्रतिवेदन,

(घ) लिक्विडेटर नियुक्ति गरेको भए त्यस्तो लिक्विडेटरले पेश गरेको उद्योगको खारेजी सम्बन्धि प्रतिवेदन

(ङ) अधिल्लो आर्थिक वर्षको करचुक्ता प्रमाणपत्र,

(च) उद्योग दर्ताको सक्कल प्रति,

(छ) अधिल्लो आर्थिक वर्षसम्मको लेखापरीक्षण प्रतिवेदन,

(ज) उद्योगको बिरुद्द कुनै अदालत वा न्यायिक निकायमा मुद्दा विचाराधीन नरहेको भनी सम्बन्धित उद्यमीले गरेको स्वः घोषणा तर उद्योगले तिर्नु बुझाउनु पर्ने दायित्वको सम्बन्धमा कुनै अदालत वा न्यायिक निकायमा मुद्दा विचाराधीन रहेकोमा त्यस्तो मुद्दाको अन्तिम किनारा हुँदाको बखत ठहर्न सक्ने दायित्व बराबरको रकम कार्यपालिकामा धरोटीको रूपमा जम्मा गरेको प्रमाण पेश गर्नु पर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम निवेदन परेमा नगरपलकाले सो उद्योगसंग कसैको कुनै प्रकारको लेनदेन बाँकी भए सो को प्रमाण सहित ३५ दिन भित्र उद्योग नियमन शाखामा लिखित दावी पेश नगरस्तरको दैनिक पत्रिका मासार्वाजनिक सुचना प्रकाशन गर्नु पर्नेछ ।

(३) उपदफा (२) बमोजिम प्रकाशित सुचना अनुसार सो अवधिभित्र कसैको दावि परी जाँचबुझ गर्दा त्यस्तो दावि पूर्ण वा आंशिक रूपमा ठिक ठहरेमा सोहि बमोजिमको दायित्व फरफारक गर्न कार्यपालिकाले सम्बन्धित उद्योगलाई आदेश दिनु पर्नेछ ।

(४) उपदफा (३) बमोजिम जारी आदेश अनुसार सम्बन्धित उद्योगले दायित्व फराफारक गरेको देखिएमा उद्योग नियमन शाखाले सात दिन भित्र सो उद्योग दर्ता खारेज गरी लगत कट्टा गर्नु पर्नेछ ।

(५) उपदफा (४) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि उपदफा (३) बमोजिमको आदेश अनुसार फराफारकको कार्य सम्पन्न नभएसम्म त्यस्तो उद्योगको दर्ता खारेजी वा लगत कट्टा हुने छैन ।

१५. उद्योगको स्थिर पुँजी वा क्षमता परिवर्तन गर्न स्वीकृति लिनुपर्ने :

(१) कुनै उद्योगले यस ऐन बमोजिम उद्योगको स्थिर पुँजी वा क्षमतामा परिवर्तन गर्न चाहेमा उद्योग नियमन शाखा समक्ष देहायका विवरण वा कागजात सहित तोकिएको ढाँचामा निवेदन दिनु पर्नेछ :-

(क) अधिल्लो आर्थिक वर्षको लेखापरीक्षण प्रतिवेदन,

(ख) अधिल्लो आर्थिक वर्षको कर चुक्ता प्रमाणपत्र,

(ग) तोकिए बमोजिमको उद्योगको अद्यावधिक विवरण,

(घ) उद्योगको प्रबन्धपत्र, नियमावली र कम्पनि दर्ता प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि,

(ड) साभेदारी फर्म भए साभेदार बिचको सम्भौताको प्रतिलिपि,

(च) अन्य कुनै निकायको सिफारिस आवश्यक पर्ने भएमा त्यस्तो सिफारिस पत्र।

(२) उपदफा (१) बमोजिम प्राप्त निवेदन जाँचबुझ गर्दा उद्योगको साबिकको स्थिर पुँजी परिवर्तन वा उद्योगको क्षमता परिवर्तन गर्न मनासिब देखिएमा उद्योगनियमन शाखाले आवश्यकता अनुसार उद्योगको स्थलगत निरीक्षण गरि वा गराई प्रतिवेदन लिइ उद्योगको हाल कायम रहेको स्थिर पुँजीमा परिवर्तन वा उद्योगको क्षमता परिवर्तन गर्न स्वीकृति दिन सक्नेछ ।

परिच्छेद - ३ उद्योगको वर्गीकरण

१६. उद्योगको वर्गीकरण:

(१) यस ऐनको प्रयोजनको लागि स्थानीय उद्योगहरूलाई देहाय बमोजिम वर्गीकरण गरिएको छ :-

(क) लघुउद्यम: देहायको अवस्था भएको उद्योगलाई लघुउद्यम मानिनेछ :-

(१) घर जग्गा बाहेक बढीमा पाँच लाख रुपैयाँ सम्मको स्थिर पुँजी रहेको,

(२) उद्यमी स्वयं उद्योगको संचालन र व्यवस्थापनमा संलग्न रहेको,

(३) उद्यमी सहित बढी मानौ जनासम्म कामदार रहेको,

(४) वार्षिक कारोवार पचास लाख रुपैया भन्दा कम रहेको, र

(५) इन्जिन, उपकरण वा मेशिनको प्रयोग गरेको भएमा इन्जिन उपकरण वा मेशिन खपत हुने विधुतीय उर्जा, इन्धन वा अन्य तेल इन्जिन क्षमता बीस किलोवाट वा सोभन्दा कम रहेको।

(ख) घरेलु उद्योग: देहायको अवस्था भएको उद्योगलाई घरेलु उद्योग मानिनेछ :-

(१) परम्परागत सीप र प्रविधिमा आधारित,

(२) श्रममूलक र खास सीप वा स्थानीय कच्चा पदार्थ एवं स्थानीय प्रविधि, कला तथा संस्कृतिमा आधारित,

(३) इन्जिन, उपकरण वा मेशिनको प्रयोग गरेको भएमा बढीमा दश किलोवाट सम्मको क्षमताको विधुतीय उर्जा प्रयोग गरेको, र

(४) अनुसूची-१ मा उल्लेख भए बमोजिमका उद्योगहरू।

- (ग) साना उद्योग: लघुउद्यम र घरेलु उद्योगबाहेकको दश करोड रुपैयासम्म स्थिर पुँजी भएको उद्योगलाई साना उद्योग मानिनेछ ।
- (घ) प्रदेश कानून बमोजिम नगरपालिकामा दर्ता गरिने उद्योगहरू यस ऐन र तोकिए बमोजिम हुनेछ ।
- (ङ) संघीय कानून बमोजिम नगरपालिकामा दर्ता गरिने उद्योगहरू यस ऐन र तोकिए बमोजिम हुनेछ ।
- (२) उपदफा (१) मा उल्लेखित उद्योगलाई त्यस्ता उद्योगबाट उत्पादन हुने बस्तु वा सेवाको प्रकृतिको आधारमा देहाय बमोजिम बर्गिकरण गरिनेछ :-
- (क) उर्जामुलक उद्योग: उर्जा उत्पादन गर्ने व्यवशायमा संलग्न अनुसूची-२ मा उल्लिखित उद्योगहरू ।
- (ख) उत्पादन मुलक उद्योग: कच्चा पदार्थ, सहायक कच्चा पदार्थ वा अर्ध प्रशोधित कच्चा पदार्थको प्रयोग वा प्रशोधन गरी माल वस्तु उत्पादन गर्ने उद्योगहरू ।
- (ग) कृषि तथा वन पैदावारमा आधारित उद्योग: कृषि वा वन पैदावारमा आधारित कच्चा पदार्थबाट कुनै बस्तु उत्पादन गर्ने वा कृषि वा वन पैदावारमा आधारित कच्चा पदार्थबाट कुनै बस्तु उत्पादन गर्ने वा कृषि वा वन पैदावारसंग सम्बन्धित अनुसूची-३मा उल्लिखित उद्योगहरू ।
- (घ) खनिज उद्योगहरू : ढुंगा, गिट्टी, बालुवा लगायत नदिजन्य र खनिज पदार्थ उत्खनन वा प्रशोधन गरि कुनै धातु वा धातु बाहेकका खनिज पदार्थ उत्पादन गर्ने उद्योगहरू ।
- (ङ) पर्यटन उद्योग: पर्यटन सेवासँग सम्बन्धित अनुसूची-४ मा उल्लिखित उद्योगहरू ।
- (च) सुचना, प्रसारण तथा संचार प्रविधिमा आधारित उद्योग: सुचना संकलन प्रशोधन र प्रसारणका लागि प्रविधि प्रयोग गरी सुचना, संचार वा सुचना प्रविधिको सेवा उपलब्ध गराउने अनुसूची-५ मा उल्लिखित उद्योगहरू ।

परिच्छेद- ४

उद्योगलाई प्रदान गरिने छुट, सुविधा वा सहूलियत सम्बन्धी व्यवस्था

१७. कर सम्बन्धी छुट, सुविधा वा सहूलियत:-

- (१) यस ऐन अन्तर्गत दर्ता भएको उद्योगलाई संघीय कानून बमोजिम प्राप्त छुट, सुविधा वा सहूलियत अनतिक्रम्य हुनेछ।
- (२) यस ऐन अन्तर्गत दर्ता भएको उद्योगलाई कार्यपालिकाले थप छुट सुविधा वा सहूलियत प्रदान गर्न सक्नेछ ।

(३) उपदफा (१) र(२) मा उल्लेख भए बमोजिमको उद्योगलाई देहायका थप छुट, सुविधा वा सहूलियत उपलब्ध गराइनेछ ।

(क) नगर कार्यपालिकाले स्थानीय राजपत्रमा सुचना प्रकाशन गरी तोकेको टेक्नोलोजी पार्क, बायोटेक पार्कर सुचना प्रविधि पार्कभित्र स्थापित सफ्टवेयर विकास, तथ्यांक, प्रशोधन, साइबर क्याफे, डिजिटल म्यापिंग सम्बन्धित उद्योगलाई पाँचवर्ष सम्म व्यवसाय कर पचास प्रतिशत छुट पाउनेछ ।

(ख) देहायको संख्यामा स्थानीय नागरिकलाई रोजगारी दिने देहायको उद्योगलाई देहाय बमोजिमको छुट सुविधा प्रदान गरिनेछः-

(१) बीस वा सो भन्दा बढीस्थानीय नागरिकलाई वर्षभरि नै प्रत्यक्ष रोजगारी दिने उत्पादनमुलक उद्योग, सुचना तथा संचार प्रविधि उद्योगलाई सो वर्षको व्यवसायमा लाग्ने करको चालिस प्रतिशत,

(२) २५ वा सो भन्दा बढीस्थानीय नागरिकलाई वर्षभरि नै प्रत्यक्ष रोजगारी दिने उत्पादनमुलक उद्योग, सुचना तथा संचार प्रविधि उद्योगलाई सो वर्षको व्यवसायमा लाग्ने करको तीस प्रतिशत,

(३) उपखण्ड(१) वा(२) बमोजिम रोजगारीप्राप्तस्थानीयनागरिकमध्ये कम्तिमा पचास प्रतिशत महिला, दलित वा अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरु रहेमा त्यस्तो उद्योगलाई सो वर्षकोव्यवसाय कर मा थप बिस प्रतिशत ।

(ग) प्रचलित कानुनमा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि महिला, दलित, सिमान्तकृत र “ग” श्रेणीसम्मको अशक्तता भएका अपाङ्गता भएका उद्यमीको मात्र स्वामित्व रहने गरी उद्योग दर्ता गराएमा त्यस्तो उद्योग दर्ता गर्दा प्रचलित कानुन बमोजिम लाग्ने उद्योग दर्ता दस्तुरमा पचास प्रतिशत छुट हुनेछ र तिन वर्ष सम्म व्यवसाय करमा पन्ध्र प्रतिशत छुट हुनेछ ।

(घ) यो ऐन प्रारम्भ हुँदाका बखत संचालनमा रहेका घरेलु र साना उद्योगलाई यो ऐन जारी भएको मितिले र यस ऐन बमोजिम दर्ता भइ संचालनमा आएको घरेलु तथा साना उद्योगलाई व्यवसाय वा कारोवार शुरु गरेको मितिले न्यूनतम तिन वर्षसम्म व्यवसाय कर बीस प्रतिशत छुट हुनेछ ।

(ङ) कार्यपालिकाले तोकेको भौगोलिक क्षेत्र वा वर्गीकृत क्षेत्रमा उद्योग स्थापना गर्न सहकारी, लघुउद्यम, घरेलु र साना उद्योगलाई बिउ पुँजी (सिडक्यापिटल) को रुपमा कार्यपालिकाले निर्णय गरि तोके बमोजिम अनुदान उपलब्ध गराउन सक्नेछ ।

(च) स्थानीय उद्योगले पाउने अन्य छुट सुविधा र सहूलियत कार्यपालिकाले तोके बमोजिम हुनेछ ।

१८. लघुउद्यमको लागि अन्य सुविधा एवं सहूलियत : प्रचलित कानुनमा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि यस ऐन बमोजिम लघुउद्यम दर्ता गर्दा कुनै शुल्क वा दस्तुर लाग्ने छैन ।

१९. जग्गा सम्बन्धी व्यवस्था: यस ऐन वा प्रचलित कानुन बमोजिम दर्ता भएका उद्योगका लागि आवश्यक जग्गा सम्बन्धित उद्यमीले प्रचलित कानुन बमोजिम आफैले खरिद गर्नु पर्नेछ । तर तोकिए बमोजिमको उद्योग

संचालन गर्ने उद्यमीले उद्योगका लागि आवश्यक जग्गा खरिद गर्न नसकेमा सोहि व्यहोरा खुलाई जग्गा खरिद गर्न वा जग्गा उपलब्ध गराइदिन अनुरोध गरेमा कार्यपालिकाले जग्गा खरिद वा जग्गा उपलब्ध गराइदिने सम्बन्धमा आवश्यक समन्वय वा सहजीकरण गर्न सक्नेछ ।

२०. लिजमा जग्गा उपलब्ध गराउने :-

(१) राष्ट्रिय वा स्थानीय प्राथमिकता प्राप्त उद्योग संचालन गर्न नेपाल सरकारको स्वामित्वमा रहेको जग्गा आवश्यक पर्ने भएमा त्यस्ता उद्योगले आफूलाई आवश्यक पर्ने जग्गाको क्षेत्रफल खुलाई उपलब्ध गराउन नगर प्रमुख समक्ष तोकिए बमोजिम निवेदन दिन सक्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम निवेदन प्राप्त हुन आएमा नगर कार्यपालिकाले उद्योगलाई आवश्यक पर्ने जग्गा उपलब्ध गराउने सम्बन्धमा आवश्यक कारवाही अगाडि बढाउन सम्बन्धित निकायमा पेश गर्नेछ ।

(३) उपदफा (२) बमोजिम निवेदन प्राप्त भएमा प्रचलित कानून बमोजिम त्यस्तो जग्गा उद्योग संचालनको प्रयोजनको लागि सम्बन्धित उद्योगलाई लिजमा उपलब्ध गराउन सक्नेछ ।

(४) उपदफा (३) बमोजिम नेपाल सरकारको स्वामित्वमा रहेको जग्गा लिजमा उपलब्ध गराए बापत उद्योगले तिर्नुपर्ने रकम र लिज सम्बन्धी अन्य शर्तहरू नेपाल सरकार र सम्बन्धित उद्योग बीच हुने सम्झौतामा उल्लेख भए बमोजिम हुनेछ ।

(५) जग्गाको लिज सम्बन्धि अन्य व्यवस्था नगर कार्यपालिकाले तोके बमोजिम हुनेछ ।

२१. छुट, सुविधा वा सहूलियतको प्रत्याभूति : यो ऐन प्रारम्भ हुँदाका बखत दर्ता भइ संचालनमा रहेका स्थानीय उद्योगलाई यस ऐन र प्रचलित कानून बमोजिम प्रदान गरिएको छुट, सुविधा वा सहूलियतलाई सीमित गर्ने गरी कुनै व्यवस्था गरिने छैन ।

२२. औद्योगिक सुरक्षा सम्बन्धी व्यवस्था : प्रचलित कानून बमोजिम स्थापना भएको उद्योगको लागि आवश्यकता अनुसार औद्योगिक सुरक्षाको अतिरिक्त स्थानीय स्तरमा सुरक्षित संचालनको वातावरण बनाइ राख्न नगर कार्यपालिकाले आवश्यक सहयोग, समन्वय वा सहजीकरण गर्नेछ ।

२३. अनुदान दिन सक्ने : कुनै स्थानीय उद्योगलाई विपद, बन्द हडताल जस्ता आपतकालीन अवस्थामा उद्योगले अकल्पनीय क्षति व्यहोरेमा नगर कार्यपालिकाले अनुदान उपलब्ध गराउन सक्नेछ ।

२४. छुट, सुविधा वा सहूलियतको दुरुपयोग गर्न नहुने : यस ऐन बमोजिम उद्योगले प्राप्त छुट, सुविधा वा सहूलियत जुन प्रयोजनको लागि दिइएको हो सो प्रयोजनको लागि मात्र प्रयोग गर्नुपर्नेछ र त्यसको दुरुपयोग गर्न पाइने छैन ।

परिच्छेद - ५

एकल बिन्दु सेवा केन्द्र सम्बन्धी व्यवस्था

२५. एकलबिन्दु सेवा केन्द्र स्थापना :-

(१) यस ऐन तथा प्रचलित अन्य कानून बमोजिम उद्योगवा लगानी कर्तालाई प्राप्त हुने छुट, सुविधा वा सहूलियत र उद्योगको लागि आवश्यकपर्ने पूर्वाधार सम्बन्धी सेवा समयमै सरल र सहज रूपमा एकै थलोबाट उपलब्ध गराउने सम्बन्धमा कार्यपालिकाले स्थानीय राजपत्रमा सुचना प्रकाशन गरी उद्योग नियमन शाखाले एकल वन्दु सेवा केन्द्रको काम गर्ने गरी तोक्न सक्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम एकल बिन्दु सेवा केन्द्र स्थापना नभएसम्म वा नतोकीए सम्मका लागि यस ऐन बमोजिम उद्योगले पाउने छुट, सुविधा वा सहूलियत एकै थलोबाट समयमै उपलब्ध गराउने कार्य उद्योग नियमन शाखाले गर्नेछ ।

परिच्छेद - ६

सजाय र पुनरावेदन सम्बन्धी व्यवस्था

२६.सजाय सम्बन्धी व्यवस्था:-

- (१) कसैलेदेहाय बमोजिमकोकार्य गरेमा यस ऐन बमोजिमको कसूर गरेको मानिनेछ ;
 - (क) यस ऐन बमोजिम उद्योग दर्ता नगराई उद्योग स्थापना वा संचालन गरेको पाइएमा,
 - (ख) दफा ७ बमोजिम वातावरण प्रतिकूल असरको निराकरण नगरेको पाइएमा,
 - (ग) दफा १२ बमोजिमको विवरण उपलब्ध नगरेको पाइएमा,
 - (घ) दफा १३ बमोजिमको विवरण तोकिएको अवधि भित्र जानकारी उपलब्ध नगरेमा,
 - (ङ) दफा २४ बमोजिम स्थानीय उद्योगलाई प्राप्त छुट, सुविधा वा सहूलियतको दुरुपयोग गरेको पाइएमा,
 - (च) दफा ३५ बमोजिम व्यवसायिक सामाजिक जिम्मेवारी पुरा नगरेमा ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिमको कार्य गरेको ठहरिएमा सम्बन्धित व्यक्ति वा उद्योगलाई प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले पचास हजार देखि तीन लाख रुपैयाँ सम्म जरिवाना तोक्न सक्नेछ ।

२७.पुनरावेदन सम्बन्धी व्यवस्था: (१) दफा २६ बमोजिमको सजायको आदेश उपर चित्त नबुझेमा त्यस्तो सजायको जानकारी पाएको मितिले पैतीस दिनभित्र त्यस्तो व्यक्ति वा उद्योगले सम्बन्धित जिल्ला अदालतमा पुनरावेदन दिन सक्नेछ ।

(२)उपदफा (१) बमोजिम जिल्ला अदालतबाट भएको निर्णय अन्तिम हुनेछ ।

२८. प्रशासकीय निर्णय सम्बन्धी व्यवस्था: (१) यस ऐन बमोजिम कसुर हुने निर्णय बाहेक अन्य सम्पूर्ण प्रशासकीय निर्णय गर्ने अधिकार प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतलाई हुनेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले गरेको निर्णय चित्त नबुझेमा निर्णय भएको मितिले पन्ध्र दिन भित्र दफा २९ बमोजिमको समितिमा पुनरावेदन दिन सकिनेछ ।

(३) उपदफा (२) बमोजिम पुनरावेदन परेमा समितिले सो उपर पन्ध्र दिन भित्र अन्तिम निर्णय गर्नेछ ।

(४) उपदफा (३) बमोजिम समितिबाट भएको निर्णय अन्तिम हुनेछ ।

परिच्छेद - ७

स्थानीय उद्योग प्रवर्द्धन समिति

२९. स्थानीय उद्योग प्रवर्द्धन समितिको गठन:-

(१) नगरपालिका क्षेत्रमा लघुउद्यम, घरेलु उद्योग तथा साना उद्योगको प्रवर्द्धन सम्बन्धी कार्यलाई व्यवस्थित र प्रभावकारी बनाउन देहाए बमोजिमको उद्योग प्रवर्द्धन समिति रहनेछ:-

(क) नगरप्रमुख - अध्यक्ष

(ख) नगर प्रमुखले नगर कार्यपालिका सदस्यहरूमध्ये बाट मनोनयन नगरेको एक जना महिला सहित

बढीमा दुइ जना - सदस्य

(ग) प्रतिनिधि, जिल्ला प्रशासन कार्यालय - सदस्य

(घ) नगरपालिका स्थित स्थानीय उद्योगसंग सम्बद्ध

छाता संगठनका प्रतिनिधिहरू मध्येबाट कार्यपालिकाले मनोनयन गरेको कम्तिमा एक जना महिला

सहित बढीमा दुइ जना - सदस्य

(ङ) प्रमुख, जिल्ला घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालय/ समिती - सदस्य

(च) उपभोक्ता हित संरक्षण सम्बन्धी कार्य गर्ने संस्थाहरू मध्यबाट कार्यपालिकाले मनोनयन नगरेको एक प्रतिनिधि - सदस्य

(छ) शाखा प्रमुख, उद्योग नियमन शाखा - सदस्य सचिव

(२) समितिको बैठक समितिका अध्यक्षले तोकेको मिति, समय र स्थानमा बस्नेछ । समितिले बैठकमा आवश्यकता अनुसार विषय बिज्ञ, सरोकारवाला निकाय एवं सम्बद्ध उद्योग व्यवसायी संघ संस्थाका प्रतिनिधिलाई आमन्त्रण गर्न सक्नेछ ।

(३) समितिको सचिवालयको काम उद्योग नियमन शाखाले गर्नेछ ।

(४) उपदफा (१) को खण्ड (घ) र (च) बमोजिमका मनोनित सदस्यको कार्यकाल दुइ वर्षको हुनेछ ।

३०. समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार :

(१) दफा २८ बमोजिम गठन भएको समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ :-

(क) नगरपालिकाको औद्योगिक प्रवृद्धन, लगानीको संरक्षण, अभिवृद्धि तथा औद्योगिकरण सम्बन्धमा देखा परेका समस्या समाधानका लागि आवश्यक पहल गर्ने,

(ख) नगरपालिकामा रहेका उद्योग संचालनमा कुनै बाधा, अड्काउ वा दुविधा उत्पन्न भएमा त्यसको समाधानको लागि सहजीकरण गर्ने,

(ग) स्थानीय उद्योगको विकास प्रवृद्धन गर्ने,

(घ) औद्योगिक प्रदूषण न्यूनीकरणका लागि आवश्यक पहल गर्ने,

(ङ) नगरपालिकाको औद्योगिक विकासको स्थितिको समग्र मूल्यांकन तथा समीक्षा गरि आवश्यक कदम चाल्न जिल्ला समन्वय समिति समक्ष सुझाव तथा सिफारिस गर्ने,

(च) प्रचलित कानून बमोजिम उद्योगले पाउने सेवा सुविधा सहूलियत उद्योगहरूलाई दिलाउन कुनै कठिनाई आइपरेमा सोको निराकरणका लागि आवश्यक पहल गर्ने,

(छ) उद्योगीको गुनासो सुनुवाई गरि समस्या समाधान गर्ने वा गराउने तथा सम्बन्धित निकायलाई सिफारिस गर्ने,

(ज) नगरपालिकाको एकीकृत औद्योगिक सुचना व्यवस्थापन प्रणालीको विकास गरी प्रयोगमा ल्याउन सुझाव दिने,

(झ) सार्वजनिक, निजी र सहकारी क्षेत्रको प्रभावकारी, समन्वयात्मक र समन्वयपूर्ण सहकार्यमा नगरपालिकामा प्रतिस्पर्धात्मक औद्योगिक वातावरण निर्माण गर्न आवश्यक कार्य गर्ने वा गराउने,

(ञ) जिल्लामा औद्योगिकरणको गतिलाई तिब्रता दिन औद्योगिक पूर्वाधारको लागि आवश्यक कार्य गर्ने वा गराउने,

- (ट) औद्योगिक ग्राम (PPE –Public Private Partnership) सरकारी निजि सहकार्यता मोडेलमा स्थापना गर्न सहजीकरण गर्ने,
- (ठ) उद्योग तथा लगानी प्रवद्धन सम्बन्धि स्थानीय तहमा कार्यन्वयन हुने कार्यक्रमको प्रभावकारी कार्यन्वयनको लागि आवश्यक सहयोग गर्ने,
- (ड) स्वदेशी बस्तुको प्रवद्धन सम्बन्धि कार्य गर्ने,
- (ढ) उद्योग प्रवद्धनको लागि सम्बन्धित प्रदेश तथा संघिय मन्त्रालयमा आवश्यक पृष्ठपोषण दिने,
- (ण) उद्योग क्षेत्रको विकास र प्रवद्धन लागि अन्य आवश्यक कार्य गर्ने ।
- (२) समितिले आफ्नो कार्यविधि आफै निर्धारण गर्नेछ।

परिच्छेद - ८

बिबिध

३१. औद्योगिक जनशक्ति :-

- (१) उद्योगलाई आवश्यक पर्ने जनशक्ति नेपाली नागरिकबाट पूर्ति गर्नु पर्नेछ ।
- (२) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि नगरस्तरको पत्रिकामा विज्ञापन प्रकाशन गर्दा पनि उद्योगको लागि चाहिने कुनै खास सीप वा दक्षता भएको जनशक्ति नेपाली नागरिक मध्येबाट उपलब्ध हुन नसकेमा श्रम विभागको सिफारिसमा श्रम स्वीकृति लिई बढीमा पाँच वर्षसम्मको लागि त्यस्तो उद्योगले वदेशी नागरिकलाई नियुक्त गर्न सक्नेछ ।
- (३) उद्योगमा कार्यरत कामदार तथा कर्मचारीले उद्योगको संचालन तथा त्यसको उत्पादनमा बाधा अबरोध पुग्ने गरी बन्द हडताल जस्ता कुनै पनि काम कारवाही गर्न पाउने छैनन् ।
- तर कामदार तथा कर्मचारीले आफ्ना जायज मागहरु शान्तिपूर्ण ढंगले व्यवस्थापन समक्ष राख्न र आपसी समझदारीमा विवादको समाधान गर्न यो उपदफाले बाधा पुर्याएको मानिने छैन ।
- (४) उपदफा (३) बमोजिम विवाद समाधान हुन नसकेमा विवाद समाधान गर्ने प्रयोजनका लागि कार्यपालिकामा त्यस्ता विवाद पेश गर्न सकिनेछ । कार्यपालिकाबाट यससम्बन्धमा भएको निर्णय अन्तिम हुनेछ र दुवै पक्षले पालना गर्नु पर्नेछ ।

३२.रुग्ण उद्योगको पहिचान, बर्गिकरण र सुविधा, सहलियत तथा छुट:-

- (१) रुग्ण उद्योगको पहिचान संघिय सरकारको प्रचलित औद्योगिक व्यवसाय सम्बन्धि कानुन तथा कार्यपालिकाको नियम अनुसार हुनेछ ।

(२) रूग्ण उद्योगलाई दिनुपर्ने छुट सुविधा, सहूलियत वा अनुदान कार्यपालिकाले निर्णय गरे बमोजिम हुनेछ ।

३३. करारगरी उत्पादन गर्न सक्ने :

कुनै उद्योग वा कम्पनि वा फर्म वा प्रतिष्ठानले आपसमा करार (कन्ट्र्याक्ट) वा उपकरण (सब- कन्ट्र्याक्ट) गरी बस्तु वा सेवाको उत्पादन गर्न सक्ने कुनै निर्यातमूलक उद्योग वा निर्यात प्रवद्धन गृहको लागि देहाय बमोजिमको मापदण्ड पुरा गरि करार वा उपकरणका आधारमा निश्चित परिणाममा बस्तु वा सेवाको उत्पादन गरेमा त्यस्तो उद्योग वा कम्पनि वा फर्म वा प्रतिष्ठानलाई छुट, सुविधा वा सहूलियत तोकी स्थानीय सरकारले उपलब्ध गराउन सक्नेछ:-

(क) उद्योग नियमन शाखाले तोके बमोजिम निश्चित परिणाममा बस्तु वा सेवा उत्पादन गरेको ।

(ख) स्वदेशी कच्चा पदार्थ प्रयोग गरी उत्पादन गरेको वा आयातित कच्चा पदार्थ भए कम्तिमा तिस प्रतिशत मूल्य बृद्धि हुने गरी बस्तु वा सेवा उत्पादन गरेको,

(ग) उद्योगले आफ्नो उत्पादनको कम्तिमा चालिस प्रतिशत उत्पादन निर्यात प्रयोजनको लागी निर्यातमूलक उद्योगवा निर्यात प्रवद्धन गृहलाई उपलब्ध गराएको,

(घ) दर्ता भएको ट्रेडमार्क प्रयोग गरेको ।

३४. कोषसम्बन्धी व्यवस्था:-

(१) उद्योग नियमन शाखाले नगरपालिकाको औद्योगिक विकास, प्रवद्धन तथा संरक्षणका लागि निजि तथा सहकारी क्षेत्र समेतको सहभागितामा आवश्यकता अनुसार देहायका कुनै वा सबै कोष खडा गर्न सक्नेछ :-

(क) लघु, घरेलु तथा साना उद्यम विकास कोष,

(ख) जोखिम पुँजी कोष,

(ग) प्रविधि विकास कोष,

(घ) औद्योगिक लगानी संरक्षण तथा प्रवद्धन कोष,

(ङ) रूग्ण उद्योग पुनरुत्थान, पुननिर्माण तथा व्यवस्थापन कोष,

(च) महिला उद्यमशिलता कोष ।

(२) उपदफा (१) मा उल्लिखित कोषमा जम्मा हुने रकम, त्यस्ता कोषको व्यवस्थापन र संचालन सम्बन्धी कार्यविधि र अन्य व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

(३) यो ऐन प्रारम्भ हुँदाका बखत नगरपालिकाले उपदफा (१) मा उल्लेखित कुनै कोष संचालन गरेको भए त्यस्तो कोष यसै ऐन बमोजिम स्थापना र संचालन भएको मानिनेछ ।

३५.व्यवसायिक सामाजिक जिम्मेवारी : उद्योगले पुरा गर्नु पर्ने व्यवसायिक सामाजिक जिम्मेवारी प्रचलित कानून र नियममा तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

३६. पुरस्कृत गर्न सकिने : कार्यपालिकाले स्थानीय उद्योगहरु मध्येबाट आवश्यक मानक तयार गरी उत्कृष्ट उद्योगलाई पुरस्कृत गर्न सक्नेछ ।

३७. बजार प्रवर्द्धन गर्न सक्ने : कार्यपालिकाले स्थानीय उद्योगहरुको उत्पादनको बजार प्रवर्द्धन गर्न आवश्यककार्यहरु गर्न सक्नेछ।

३८.औद्योगिक करिडोर, औद्योगिक ग्राम तथा औद्योगिक क्लस्टर घोषणा गर्न सक्ने:- औद्योगिक विकासको लागि पर्याप्त सम्भावना र अवसर उपलब्ध रहेको नगरपालिकाको कुनै भाग वा स्थानलाई तोकिए बमोजिमको मापदण्डका अधिनमा रही कार्यपालिकाले स्थानीय राजपत्रमा सुचना प्रकाशन गरी PPE – PublicPrivateEngagement सरकारी निजि सहकार्यतामा औद्योगिक करिडोर, औद्योगिक ग्राम तथा औद्योगिक क्लस्टर घोषणा गरी तोकिए बमोजिम सेवा, सुविधा तथा सहूलियत उपलब्ध गराउन सक्नेछ ।

३९.स्थानीय उद्योगको गुनासो व्यवस्थापन गर्ने: स्थानीय उद्योगलाई कुनै मर्का परेमा उल्लेखित फेहरिस्त सहितको गुनासो उद्योग नियमन शाखामा पेश गर्न सक्नेछ । उक्त गुनासो उपर कार्यपालिकाले आवश्यक निर्णय गर्न सक्नेछ ।

४०.बाधा अड्काउ फुकाउने अधिकार : यस ऐनको कार्यन्वयन गर्दा कुनै बाधा अड्काउ परेमा कार्यपालिकाले स्थानीय राजपत्रमा सुचना प्रकाशन गरी त्यस्तो बाधा अड्काउ फुकाउन सक्नेछ ।

४१.अनुसूचिमा हेरफेर वा थपघट गर्न सक्ने : कार्यपालिकाले स्थानीय राजपत्रमा सुचना प्रकाशन गरी अनुसूचिमा आवश्यकता अनुसार हेरफेर, थपघट वा परिमार्जन गर्न सक्नेछ।

४२.नियम, निर्देशिका, कार्यविधिवा मापदण्ड बनाउने अधिकार :- यस ऐनलाई कार्यन्वयन गर्न एवं उद्योगको दर्ता, नियमन सम्बन्धि काम कारवाहीलाई सरल बनाउन कार्यपालिकाले आवश्यकता अनुसार नियम, निर्देशिका, कार्यविधि वा मापदण्ड बनाइ लागु गर्न सक्नेछ ।

अनुसूची - १

(दफा १६ को उपदफा (१) को खण्ड (ख) संग सम्बन्धित)

घरेलुउद्योगहरु:-

१. ह्याण्ड लुम, पेडल लुम, सेमी - अटोमेटिक लुम, कपडा वार्पिङ, परम्परागत प्रविधिबाट गरिने रंगाई, छपाइ, सिलाई(तयारी पोशाक वाहेक) र बुनाइ,
२. उन र रेशममा आधारित हाते बुनाइका राडी, पाखी, गलौँचा, पश्मना, पोशाक, हातेकागज र सो मा आधारित वस्तु
३. परम्परागत कलामा आधारित वस्तु,
४. परम्परागत मूर्तिकला
५. तामा, पित्तल, ढलौट, कांसर जर्मन सिल्भर जस्ता धातुबाट हस्तनिर्मित भाँडा वर्तन तथा हस्तकला सामान,
६. फलामबाट बनेका हस्तनिर्मित भाँडा वर्तन तथा घरायसी प्रयोगका चक्कु, चुलेसी, खुकुरी, हँसिया, कुटो, कोदालो जस्ता परम्परागत औजारहरु,
७. सुनचाँदीबाट हस्तनिर्मित गरगहना, वस्तु, भाँडा वर्तनहरु (बहुमूल्य, अर्ध - बहुमूल्य तथा साधारण पत्थ र जडान भएका समेत),
८. स्वदेशमा उपलब्ध किमती, अर्ध किमती तथा साधारण पत्थर कटाई उद्योग, ग्रामिण छालाबाट हस्त निर्मित वस्तुहरु,
९. जुट, सवाई घाँस, चोया, बाबियो, सुति धागो, अल्लो आदि प्राकृतिक रेशामा आधारित उद्योग,
- १०.पत्थरकला (ढुंगा कुंदी बनाइएका सामानहरु),
- ११.पौभा, थान्का चित्र र अन्य परम्परागत चित्रकला,
- १२.मुकुण्डो (मास्क) तथा परम्परागत संस्कृतिक दर्शाउने पुतली र खेलौना,
- १३.परम्परागत संस्कृति, बाजागाजा र कला दर्शाउने विभिन्न प्रकारका हस्तकलाका वस्तु,
- १४.काठ, हाड, सिङ् तथामाटो, चट्टान र खनिजका कलात्मक वस्तुहरु, सेरामिक्स तथा माटाका भाँडाकुँडा,
- १५.हातले छापने इँटा उद्योग ।

अनुसूची - २

(दफा १६ को उपदफा (२) कोखण्ड (क) संग सम्बन्धित)

उर्जामुलक उद्योग:-

१. जलस्रोत, वायु, सौर्यशक्ति, कोइला, प्राकृतिक तेल र इन्धन वा ग्याँस, वायोमास वा अन्य स्रोतहरुबाट उर्जा उत्पादन गर्ने उद्योग, त्यस्तो उर्जा उत्पादन गर्न प्रयोग गरिने मेसिन / उपकरण निर्माण गर्ने उद्योग,
२. विद्युत प्रसारण लाईन,
३. विद्युत वितरण प्रणाली ।

अनुसूची - ३

(दफा १६ को उपदफा (२) कोखण्ड (ग) संग सम्बन्धित)

कृषि तथा वन पैदावार आधारित उद्योग:-

१. फलफुल खेती वा फलफुल प्रशोधन,
२. खाद्य बस्तु प्रशोधन,
३. पशुपालन, पंक्षीपालन (अस्ट्रिचसमेत), पशुपंक्षि प्रजनन र मासु उत्पादन तथा प्रशोधन,
४. मत्स्यपालन, माछाभुरा उत्पादन, प्रशोधन एवं प्याकेजिंग,
५. रेशमखेती तथा रेशम प्रशोधन,
६. चिया बगान, चिया प्रशोधन,
७. कफी खेती, कफी प्रशोधन,
८. तरकारी बिउ,
९. तरकारीखेती, तरकारी प्रशोधन,
१०. हरित गृह स्थापना र संचालन,
११. मौरीपालन(मौरी प्रजनन, मह उत्पादन र प्रशोधन)
१२. पुष्पखेती, पुष्प प्रशोधन (माला बनाउने, सजावट गर्ने, गुच्छा बनाउने र बिउ बिजन उत्पादन समेत, नर्सरी व्यवसाय,

१३. रबरखेती, रबरको प्रारम्भिक प्रशोधन र संचालन, रशितभण्डार,

१४. नगदेवाली व्यवसायिक खेती तथा प्रशोधन (जस्तै: उखु, कपास, सनपट, सजीवन, स्विट सरघम, सुर्ती, जुट, अलैंची, अदुवा, केशर, तेलहन र यस्तै मसला बालि, दलहन आदि बेत बाँस खेती र बेत बाँसजन्य उत्पादनहरु,

१५. बनस्पति उधान स्थापना र व्यवस्थापन, बनस्पति प्रजनन व्यवसाय(टिस्यु कल्चर समेत), बिउबिजन प्रशोधन,

१६. अन्य गैर काष्ठजन्य बन पैदावारमा आधारित ।

अनुसूची - ४

(दफा १६ को उपदफा (२) को खण्ड (ड) सँग सम्बन्धित)

पर्यटन उद्योग:-

१. पर्यटनआवास, मोटेल, होटेल, रीजोर्ट तथा रेस्टुराँ,
२. ट्राभल एजेन्सी, टुर अपरेटर, हिलिंग सेन्टर, क्यासिनो, मसाज स्पा,
३. साहसिक पर्यटन (स्किंग, ग्लाइडीङ्ग, र्याफ्टिङ्ग, हट एअर ब्यालुनिंग, क्यानोनिंग, प्यारा सेलिंग, घोडाचढी, बन्जी जम्पिंग, हिमाल आरोहण र अवलोकन)
४. गल्फ कोर्स, पोलो, पोनीट्रेकिंग, पदयात्रा,
५. ग्रामिण पर्यटन; होमस्टे तथा पर्यावरणीय पर्यटन,
६. मनोरंजन पार्क,
७. वन्यजन्तु आरक्ष,
८. माउन्टेन फ्लाइट संचालन ।

अनुसूची - ५

(दफा १६ को उपदफा (२) को खण्ड (च) संग सम्बन्धित)

सुचना संचार प्रविधिमा आधारित उद्योग:-

क. सुचना प्रविधि उद्योग

- (१) टेक्नोलोजी पार्क,
- (२) आइ.टि. पार्क,
- (३) बायोटेक पार्क,
- (४) सफ्टवेयरविकास,
- (५) कम्प्युटर तथा सम्बन्धित सेवाहरु,
- (६) तथ्यांक प्रसोधन,
- (७) साइबर क्याफे
- (८) डिजीटल म्यापिंग
- (९) डाटा माइनिंग

ख. सुचना, प्रसारण प्रविधिमा आधारित उद्योग:-

- (१) एफ.एम. रेडियो, डिजिटल रेडियो सेवा,
- (२) डिजिटल भू-सतही टेलिभिजन, स्याटेलाईट टेलिभिजन, केबुल टेलिभिजन,
- (३) अनलाईन सेवा
- (४) डिजिटल केबुल टिभी नेटवर्क
- (५) रेकोर्डिंग स्टुडियो, प्रशारण स्टुडियो,
- (६) प्रिन्ट मिडिया उद्योग, अडियो भिजुअल सामग्री उत्पादन उद्योग, बिज्ञापन निर्माण उद्योग,
- (७) सिनेमा उत्पादन, सिनेमाहल, मल्टिप्लेक्स सिनेमा हाल, फिल्म सिटि निर्माण, फिल्म स्टुडियो निर्माण

